

PT en NVAF: Het debat

Op uitnodiging van De Boomkwekerij zaten ze vorige week voor het eerst om tafel: voorzitter Jaap van der Veen van het PT en woordvoerder Pieter Hoff van de NVAF. Twee mannen, twee meningen.

Foto's: Ferry Noordam

Sinds afgelopen zomer is de Nieuwe Vrije Agrarische Federatie (NVAF) de luis in de pels van het Productschap Tuinbouw (PT). De federatie ziet het PT liever vandaag dan morgen verdwijnen en laat geen gelegenheid onbenut om haar standpunten uitvoerig toe te lichten.

Zo doet de NVAF op haar website uit de doeken hoe volgens haar de concurrentiepositie van de land- en tuinbouw kan worden verbeterd zonder dat daarvoor een instrument als het PT nodig is. Ook houdt de federatie daar een pleidooi voor het afschaffen van collectief onderzoek en collectieve promotie.

Ondertussen buigt het bestuur van het PT zich op dinsdag 21 december over de vraag hoe de taken van het schap en de brancheorganisaties zo efficiënt mogelijk op elkaar kunnen worden afgestemd. Niet uitgesloten wordt dat het bestuur een aantal van de huidige PT-taken zal schrappen.

Ten slotte heeft het schap onlangs van het kabinet opdracht gekregen een toekomstvisie te maken. Het PT moet daarvoor onder andere nagaan wat zowel georganiseerde als ongeorganiseerde kwekers van het schap vinden.

Tot nog toe hadden het PT en de NVAF niet eerder rechtstreeks met elkaar gepraat. Dat

sprekken hierover liepen vast, totdat beide partijen vorige week op uitnodiging van De Boomkwekerij opnieuw aan tafel zaten.

Over NVAF en PT...

Wie vertegenwoordigt de NVAF precies?

Hoff: „In maart van dit jaar is spontaan een groep tuinders bij elkaar gekomen die enorme onvrede hadden over het PT. In de vorm van een aantal protestacties hebben zij vervolgens de publiciteit gezocht. Ze stuurden naar 15.000 adressen een fax met daarin de stelling dat het PT geen toegevoegde waarde heeft voor tuinbouwbedrijven, maar een kostenverslindende, bureaucratische organisatie is die niet meer van deze tijd is. Ze kregen ruim 9.000 ondertekende faxen als steunbetuiging terug. Kennelijk leven dus veel mensen met grote onvrede over het PT. In de loop van de zomer sloot een aantal mensen zich bij de NVAF aan, onder wie ikzelf.”

Hoeveel boomkwekers vertegenwoordigt de NVAF?

Hoff: „Er waren 2.500 adressen van boomkwekerijen gekocht. Meer dan 80% van hen heeft op onze fax gereageerd.”

Voor wie spreekt het PT?

Van der Veen: „Het PT is een samenwer-

kingsvorm van 18 organisaties, waaronder LTO. Van de in totaal 35.000 tuinbouwbedrijven vertegenwoordigen zij een dikke 20.000 bedrijven. Geen van die organisaties heeft gezegd dat het PT weg moet, wel vinden ze dat het PT anders moet. Daar praten we nu ook over.”

De NVAF wil het PT opheffen. Wat vindt u daarvan?

Van der Veen: „Ik heb de faxactie van de NVAF natuurlijk gevolgd. De boodschap uit die faxactie vat ik kort samen als: ‘Wilt u ook wat minder betalen?’. Ik kan me voorstellen dat daar vrij uitbundig op wordt gereageerd. Als ik een fax het land instuur met de vraag ‘Wilt u minder belasting betalen?’, denk ik dat ik ook heel veel steun krijg. Dat is echter niet de kern van de zaak, dus ik kan er niet zoveel mee. De NVAF had veel meer moeten doorvragen: ‘Waarom wil je minder betalen en wat zou je anders willen?’. Dat doen wij als PT wél met onze eigen achterbanonderzoeken die we elke vier jaar houden. Daarin vragen wij toch redelijk gedetailleerd wat zij van onze activiteiten vinden en waar volgens hen de prioriteiten moeten liggen. Vervolgens sturen we daarop bij. Dat is een betere methode dan een willekeurige faxactie.”

Hoff: „Wat hij zegt, staat helemaal niet in onze fax. Het is een leugen!”

Van der Veen: „Ik zei ook niet dat het erin stond. Het was een korte samenvatting.”

Hoff: „U zei dat in onze fax staat: ‘Wilt u ook

wat minder betalen?’ Dat staat er niet in.”

Van der Veen: „Ik zei dat de korte samenvatting van de fax was: ‘Wilt u ook wat minder betalen?’.”

Hoff: „Dat stond er helemaal niet in!”

Van der Veen: „Zo vat ik die fax in elk geval wel op. Ik kan er niks mee.”

Hoff: „Meneer Van der Veen zegt dat hij bijstuurt als hij hoort dat zijn achterban ergens ontevreden over is. Hij gaat er dus kennelijk van uit dat zijn achterban tevreden is over het PT. Wij hebben 15.000 faxen verstuurd. We kregen er ruim 9.000 ondertekend terug. Meer dan 60% is dus ontevreden over het PT.”

Over het kabinet...

Het kabinet wil dat het PT een toekomstvisie opstelt om zijn bestaansrecht te bewijzen. Wat is uw mening daarover?

Van der Veen: „Ik vind het geen bewijs van bestuurskracht. In 1999 is afgesproken dat er om de vier jaar een verslag moet komen over het functioneren van de schappen. Het onafhankelijke bureau KPMG kwam vervolgens in oktober 2003 met een rapport over het PT. Het kabinet heeft dat in december 2003 naar de Tweede Kamer gestuurd. In de begeleidende brief zei het kabinet pas later met een standpunt over de schappen te komen. Dat vond ik al niet zo geweldig want het KPMG-rapport gaf ons heel goede cijfers. Nu, na 14 maanden, heeft het kabinet de Kamer laten weten dat het pas met een standpunt komt

zodra alle 17 schappen een toekomstvisie hebben gemaakt. Ik vind het flauw van het kabinet dat men het oordeel over het rapport daarmee opschort. Door die weifelende houding creëert het kabinet alleen maar een voedingsbodem voor acties tegen het PT.”

Hoff: „Het kabinetsbesluit toont aan dat het kabinet beter naar de agrariërs luistert dan het PT zelf. Het kabinet begrijpt dat ‘Wie betaalt, bepaalt’. Het PT zal nooit een opdracht geven die luidt: ‘Kunnen jullie iets schrijven waardoor we onszelf moeten opheffen?’. Het kabinet begrijpt dat het KPMG-rapport niet onafhankelijk kan zijn.”

KPMG heeft het rapport in opdracht van het kabinet geschreven...

Van der Veen: „KPMG heeft die opdracht ook uitgevoerd. Het PT heeft er geen letter van geschreven.”

Hoff: „Maar als je het rapport leest, kun je daaruit concluderen: ‘Wie betaalt, bepaalt’. Het kabinet was van plan in oktober een voorstel over de schappen aan de Kamer te sturen, om daarna wellicht een nieuw besluit te nemen over de Wet op de Bedrijfsorganisatie. Volgens ons is het kabinet erg blij dat het PT vanuit een volkomen onverdachte hoek op een onafhankelijke wijze bekritiseerd wordt. Wij hebben de afgelopen 50 jaar geen enkel kritisch geluid gehoord over het PT. Dat kan ook niet omdat vrijwel ieder bestuurslid in

Nederland gecorrumpereerd (corrupt gemaakt, red.) is door het PT. Ook vrijwel alle onderzoeksinstellingen zijn gecorrumpereerd door het PT. Mensen die geld uit het PT willen halen, zullen zich moeten conformeren aan wat het PT zegt. Dat betekent dat je jezelf in de huidige agrarische structuur van Nederland geen onafhankelijke mening kan toeëigenen. Een van de grote problemen van agrarisch Nederland is dat discussie niet mogelijk is. Wij zijn dus heel blij met het besluit van het kabinet. Het PT is een instrument dat volkomen uit de tijd is. Als wij het niet omgooien, gooit uiteindelijk de markt het wel om.”

Van der Veen: „Deze onzin is bijna te gek voor woorden! Het is niet zo dat het PT een corrupt zootje is.”

Hoff: „Dat heb ik ook niet gezegd.”

Van der Veen: „U hebt wel gezegd dat alle bestuursleden zijn gecorrumpereerd door het PT. Dat is echt grote onzin! Wij kiezen zelf de bestuursleden niet. Organisaties moeten representatief zijn. Als ze erkend worden door de Sociaal-Economische Raad (SER) krijgen ze daarmee het recht om bestuurs- en commissieleden van het PT te benoemen. Ze moeten dat onafhankelijk doen, voor iedereen in de sector. Die mensen zitten daar naar eer en geweten en zijn bezig zo goed mogelijk antwoord te geven op de vraag vanuit de sector hoe de concurrentiepositie van de tuinbouw kan worden versterkt.”

Hoff: „De PT-uitgaven voor de boomkwekerij zijn voor 2005 begroot op €6,2 miljoen. De Raad voor de Boomkwekerij – bestaande uit de NBvB en de handelsbond KBGGB, dat zijn

‘Vrijwel ieder bestuurslid is gecorrumpereerd door het PT’

‘Voor private organisaties is het een lastige tijd’

had alles te maken met gesprekken die sinds vorig jaar zijn gevoerd tussen het schap en een groep vollegrondsgroentetelers uit Noord-Holland waaruit later de huidige NVAF zou ontstaan. Het ‘kleine verzet tegen het PT’, zoals de groep telers al snel werd genoemd, had ernstige problemen met het schap. Ge-

dus PT-bestuurders – kent zichzelf €168.000 toe. Hoe kan je nu van mensen die in het PT zitten en €168.000 krijgen, verwachten dat ze zeggen dat het schap moet worden opgeheven? Dat bedoelen wij met ‘corrumperend’! Wij bedoelen niet dat mensen niet integer zijn en ook niet dat die mensen in slechte zaken ▶

handelen. Wij zeggen dat dit soort bedragen corrupterend is omdat organisaties daardoor afhankelijk worden van het PT en er geen afstand meer van kunnen nemen.”

Van der Veen: „Voor de Nederlandse tuinbouw houden we met elkaar een organisatiegebouw in stand bestaande uit 18 private organisaties en het PT. Voor die private organisaties is het een lastige tijd. Als zij duidelijk kunnen maken dat ze bepaalde dingen aanpakken in het sectorbelang – bij de Raad voor de Boomkwekerij gaat het bijvoorbeeld om onderwijsprojecten – kunnen ze van het PT, onder strenge voorwaarden, een stukje steun krijgen. Wij vinden dat gerechtvaardigd omdat die organisaties hun nek uitsteken, meer dan de mensen die niet georganiseerd zijn en niet meebetalen aan die organisaties, maar die in feite wel meeprofiteren, de *freeriders*. Vroeger had je de zogeheten Schilthuis-korting, die inhoudt dat je korting krijgt op de vakheffing als je aantoonst dat je contributie betaalt aan een private organisatie. Wij kunnen die korting moeilijk toepassen omdat wij te maken hebben met organisaties waarvan men vaak dubbeld is. In plaats van die Schilthuis-korting, die in feite ook de private orga-

te voorkomen dat er een corrupterende verbinding ontstaat. De organisaties kunnen dus kritisch blijven op het PT, wat ze in de praktijk ook doen, zoals blijkt uit de huidige takendiscussie.”

Hoff: „In de SER zitten mensen van LTO. De SER schrijft een deel van de voorschriften voor die het PT vervolgens aanvult. Er worden dus gelden aan de eigen organisaties uitgekeerd, waardoor kritiek op het PT gewoon gesmoord wordt. Wij maken ons er sterk voor dat er absoluut geen geld vanuit het PT naar organisaties zoals de NBvB gaat. Dat stimuleert namelijk alleen maar dat deze organisaties verder van hun leden af komen te staan. Private organisaties moeten worden gedragen door hun leden, zodat ze daardoor moeten luisteren naar hun leden, wat ze nu niet doen.”

Doet de grootte van het geldbedrag dat de Raad voor de Boomkwekerij van het PT krijgt, ter zake?

Hoff: „Nee. Het gaat om het principe. Die gelden corrupteren. Een private organisatie moet niet afhankelijk zijn van een orgaan waarin zijzelf een beslissende stem heeft over de uitdeling van gelden.”

Van der Veen: „Dit is echt weer een potje onzin! Het is absoluut niet zo dat dit corrupterend is. In de Wet op de Bedrijfsorganisatie staat de Schilthuis-constructie. Wij passen die dus op een andere manier toe met strenge spelregels onder toezicht van de SER. Bovendien is de verhouding tussen het budget voor de sectorprojecten en de totale budgetten van de organisaties zo ruim dat organisaties daar hun voortbestaan absoluut niet aan kunnen ontlenuen.”

Hoff: „Wat is een acceptabel bedrag? Voor de KBGBB is €168.000 een groot bedrag. Mensen die geen lid worden van een private organisatie omdat ze uit protest afstand nemen van die organisatie, kunnen geen resultaat van hun proteststem krijgen omdat die organisatie in de benen kan blijven door de hulp van het PT. Een organisatie die zichzelf deels in stand houdt met PT-gelden is een *freerider* over de rug van mensen heen die tegen het PT zijn en die met de wet in de hand gedwongen worden te betalen.”

Van der Veen: „Ik heb veel meer bewondering voor de private organisaties die activiteiten neerzetten in het belang zijn van iedereen, dan voor lieden die wel willen profiteren, maar niet meebetalen.”

Hoff: „Dat is een enorm waardeoordeel! Meneer Van der Veen zegt dus dat als je uit een private organisatie stapt, je dat doet om te profiteren. Dat is een grove belediging! Veel

Van der Veen: „Wie is de NVAF eigenlijk, wie zijn de bestuursleden en wie betalen er aan?”

Hoff: „De NVAF is opgericht door een groep tuinders die ontevreden waren over het PT. In feite doet het er niet toe of het er tien zijn of tienduizend. De geschiedenis is altijd veranderd door één enkele denker. Uw verdachtmaking dat wij maar met weinig zijn, doe ik af met de opmerking dat het niet om de aantallen gaat. Het gaat om de argumenten. Sinds onze faxactie hebben zich spontaan mensen gemeld die het eens waren met onze ideeën. De NVAF is nu bezig met de opbouw van een organisatie.”

Hoff: „De NVAF wil graag zelf onderzoek laten uitvoeren onder ongeorganiseerde kwekers naar hun mening over het PT. Is het PT bereid hiervoor geld ter beschikking te stellen?”

Van der Veen: „Dat is lastig. Als we dat zouden doen, kunnen namelijk vervolgens ook andere lieden in dit land om financiering van onderzoek vragen. Het getuigt bovendien van geringschatting ten opzichte van integere wetenschappers dat u eigenlijk zegt niets te kunnen met het onderzoek dat wij zelf laten doen. Als u in aanmerking wilt komen voor een bijdrage aan projecten die in het sectorbelang zijn, moet u eerst duidelijk maken waar u als organisatie voor staat, voor wie u bezig bent en u moet erkend worden door de SER.”

mensen zijn niet uit hun organisatie gestapt omdat ze willen profiteren, maar omdat ze het gewoon niet eens zijn met de manier waarop die organisatie met hun geld omgaat.”

Over ongeorganiseerde kwekers...

Hoe komt het PT achter de mening van ongeorganiseerde kwekers?

Van der Veen: „We zijn een toekomstvisie aan het maken, waarbij we een onafhankelijk bureau onderzoek laten doen onder georganiseerden en ongeorganiseerden om in beeld te krijgen wat mensen vinden van bijvoorbeeld promotie, onderzoek en duurzaamheidsbeleid.”

Hoff: „Het is de omgekeerde wereld om het PT onderzoek te laten doen bij de achterban die niet-georganiseerd is.”

Van der Veen: „Voor ons achterbanonderzoek stellen we vragen aan heffingbetalers, bestuur-

ders, functionarissen van brancheorganisaties en soms ook nog aan mensen van de overheid en ons eigen personeel. De oordelen van de heffingbetalers wegen uiteraard het zwaarst.”

Hoff: „Voor een goed onafhankelijk rapport zou u bij niemand van bestuurlijk Nederland langs moeten gaan. U zou de NVAF een onderzoek moeten laten doen. Of u zou moeten zeggen: ‘Wij zijn de voorstanders, de NVAF is de tegenstander. Laten we zorgen voor twee rapporten zodat er twee zienswijzen komen.’”

Zou u zo'n onderzoek samen kunnen aanpakken?

Hoff: „Nee, absoluut niet omdat de vraagstelling bepaalt wat voor antwoord je krijgt. Bovendien zien wij dat de Nederlandse tuinbouw sinds 1995 in Europa in geen enkel product marktaandeel heeft gewonnen en in de meeste producten marktaandeel heeft verloren. Een van de oorzaken daarvan is de structuur van de Nederlandse tuinbouw. Wij vinden dus sowieso dat het PT moet worden opgeheven.

STELLING

Duurzaam produceren kan het sterke punt van de Nederlandse boomkwekerij worden. Dat pleit ervoor op dit gebied gezamenlijk aan onderzoek en promotie te doen.

Van der Veen: „Daar ben ik het van harte mee eens. Nederland kent een hoogontwikkelde samenleving waarin de tuinbouw alleen kan blijven bestaan als zij duurzaam produceert. Daar is een flinke dosis onderzoek en innovatie voor nodig, waar het PT veel geld en energie aan besteedt.”

Hoff: „Duurzaam produceren moet niet hét sterke punt van de Nederlandse

boomkwekerij worden. In de ogen van de consument is duurzaam produceren namelijk een volkomen normaal iets. Duurzaam produceren zal op langere termijn dus geen onderscheidend vermogen kunnen bieden. Naar duurzaam produceren hoeft daarom geen collectief onderzoek te worden gedaan. Bedrijven die onderzoek willen, moeten dat maar zelf betalen.”

Het uitgangspunt van een rapport moet zijn: ‘Hoe laten we het marktaandeel van het Nederlands product in Europa weer stijgen?’ en niet ‘Hoe houden we het PT in stand?’. Wij zullen ervoor zorgen dat er ook nog ander onderzoek komt.”

Van der Veen: „Ik vind het een heel ongezone manier van belangenbehartiging om ondernemers in een slachtofferpositie te zetten, zoals meneer Hoff doet. De tuinbouw is, vergeleken met bijvoorbeeld de veehouderij en akkerbouw, verreweg de sterkste agrarische sector in Nederland. Het is een topprestatie dat je je marktaandeel met een hoog kosten-niveau in Nederland en een groeiende markt in Europa kunt handhaven. Dat kan alleen als je gezamenlijk investeert in onderzoek, promotie, duurzaamheid en innovatie.”

Hoff: „Het gaat helemaal niet goed met de Nederlandse tuinbouw. Vanwege hun afstand tot de achterban hebben de organisaties er gewoon geen idee meer van hoe slecht het gaat.”

Van der Veen: „Ik ben nu zo'n 35 jaar belangenbehartiger. In die tijd heb ik heel vaak van boeren en tuinders gehoord dat ze ermee wilden ophouden. Dat is een normaal proces. Bedrijven doen aan schaalvergroting om hun kosten te bedwingen. Het is ook een manier om de structuur van je sector geleidelijk aan te versterken.”

Hoff: „Als je het normaal begint te vinden dat je sector afkalft, ben je in feite al niet meer geschikt om zo'n sector te besturen. Als je na Amerika en Frankrijk de nummer drie in de wereld was en je accepteert dat je concurrenten zie links en rechts passeren, dan kun je wel zeggen dat bedrijven verdwijnen als gevolg van schaalvergroting, maar feit blijft dat wij marktaandeel verliezen.”

De NVAF vindt dat collectief onderzoek en collectieve promotie taken zijn die bij bedrijven zelf liggen. Hoe pakt dat in de praktijk uit?

Hoff: „Plant Publiciteit Holland (PPH) maakt in Duitsland reclame met de slogan *Gartenträume*. Dat is zo'n algemeen thema. In feite maak je als boomkweker dan ook reclame voor tuinmeubels want die horen ook bij die *Gartenträume*. Wij vinden daarom dat bedrijven meer moeten samenwerken en meer moeten doen met merken. LTO zou er goed aan doen kwekers te helpen bij het in de markt zetten van merkproducten door bijvoorbeeld tijdelijk een merkontwikkelingsbureau in het leven te roepen.”

Van der Veen: „Ik vind dat PPH met een minimum aan budget ongelooflijk veel promotieactiviteiten doet. Daar heb ik grote

bewondering voor! De verhouding tussen collectieve en individuele promotie kan echter best veranderen. De sector bepaalt zelf waar dat evenwicht ligt. Als je PPH echter afschaft, zakt de productpromotie terug tot 30% van wat er nu aan wordt gedaan. Dan krijg je een ‘ieder-voor-zich-mentaliteit’.

Hoff: „Dat denk ik niet. Integendeel, je creëert dan een klimaat voor opleiding van bedrijven in het ontwikkelen van merken. Dat is goed.”

Door het PT op te heffen, verdwijnen ook de huidige PT-verordeningen voor bijvoorbeeld de bestrijding van knolcyperus en aardappelmoeheid. Hoe kijkt u daar tegenaan?

Hoff: „Wetgeving is een taak van het parlement. Parlementariërs hebben het recht van motie, het recht van amendement etcetera. Dat is allemaal niet het geval bij de totstandkoming van verordeningen in het PT.”

Van der Veen: „Vond de NVAF niet dat het PT moest worden afgeslankt tot een organisatie die enkel verordeningen uitschrijft?”

Hoff: „Dat hebben we kort na onze oprichting inderdaad gezegd. Later hebben we onze standpunten echter bijgesteld omdat bleek dat onze achterban het schap echt wil op-

‘Wij verliezen in elk product marktaandeel in Europa’

heffen. Er is dus sprake van voortschrijdend inzicht.”

Van der Veen: „In dit land hebben we ervoor gekozen de overheid niet te groot te laten worden. Het middenveld kan het agrarisch beleid daarom bijsturen. Daarvoor hebben we een gedecentraliseerde, zelfregulerende organisatie in het leven geroepen. Dat moet je niet afschaffen. Ik heb een tijdje in de VS gewoond. Daar heb je niet zo'n organisatiegebouw zoals in Nederland, waardoor de markt in handen is van een paar grote jongens. Willen we dat dan ook in ons land?”

Quincy von Bannisseht

‘PPH doet met een minimaal budget ongelooflijk veel’

nisaties wat begunstigt, kiezen wij daarom voor financiering van brancheprojecten als organisaties kunnen aantonen dat die in het belang van iedereen zijn.”

Over private organisaties en het PT...

Volgens de NVAF kunnen organisaties zoals de Raad voor de Boomkwekerij niet kritisch zijn op het PT omdat zij geld krijgen van het schap. Hoe kijkt u daar tegenaan?

Van der Veen: „Nogmaals, daar hanteert de SER strenge spelregels voor. In eigen huis hanteren we een uitgebreide set criteria om